

Pas op voor de risico's van collectieve inkoop

Op 1 juni 2023 heeft de Europese Commissie nieuwe richtsnoeren gepubliceerd over samenwerking tussen concurrenten, met inbegrip van collectieve inkoop.

De Richtsnoeren beginnen met een herinnering dat de lijn tussen collectieve inkoop en koperskartels dun kan zijn.

Wat is nu precies collectieve inkoop en wat is een koperskartel?

Collectieve inkoop is het bundelen van inkoopactiviteiten en kan op verschillende manieren worden uitgevoerd, via een gemeenschappelijke onderneming, een coöperatie, een contractuele regeling of nog lossere vormen van samenwerking, bijvoorbeeld wanneer een vertegenwoordiger namens meerdere ondernemingen over inkopen onderhandelt of deze afsluit.

Collectieve inkoop heeft tot doel een zekere kopersmacht ten opzichte van leveranciers te creëren, die de individuele leden van de collectieve inkoopregeling wellicht niet zouden bereiken als zij onafhankelijk zouden handelen.

Koperskartels daarentegen hebben tot doel de mededinging op de interne markt te beperken. Het zijn overeenkomsten tussen twee of meer kopers die, zonder gezamenlijk met de leverancier te onderhandelen

- het concurrentiegedrag van deze kopers op de inkoopmarkt coördineren door middel van praktijken zoals de vaststelling van inkooprijzen of onderdelen daarvan (waaronder bijvoorbeeld overeenkomsten om slechts een bepaalde prijs te betalen voor een product), de toewijzing van

• • • contrast

aankoopquota of het delen van markten en leveranciers, of

- de individuele onderhandelingen van deze inkopers met leveranciers of hun individuele inkopen bij leveranciers beïnvloeden, bijvoorbeeld door coördinatie van hun prijsonderhandelingsstrategieën of door uitwisseling van informatie over de status van die onderhandelingen.

Koperskartels en collectieve inkoopregelingen zijn dus twee verschillende dingen, maar de leden van een inkoopregeling moeten ervoor zorgen dat ze geen koperskartel vormen of samenspannen, zelfs niet per ongeluk. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren wanneer de leden van een inkoopregeling commercieel gevoelige informatie uitwisselen die verder gaat dan wat strikt noodzakelijk is voor de goede werking van de inkoopregeling.

Om te voorkomen dat op basis van inkoopregelingen (onbewust) koperskartels worden gevormd, geven de nieuwe richtsnoeren enkele tips:

- De collectieve inkoopregeling maakt leveranciers duidelijk dat de onderhandelingen worden gevoerd namens haar leden en dat de leden gebonden zullen zijn door de overeengekomen voorwaarden voor hun individuele aankopen, of dat de collectieve inkoopregeling inkoopt namens haar leden, wiens identiteit niet hoeft te worden bekendgemaakt.
- De leden van de collectieve inkoopregeling hebben de vorm, het toepassingsgebied en de werkwijze van hun samenwerking vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst, zodat de naleving van het mededingingsrecht kan worden getoetst aan de feitelijke uitvoering van de collectieve inkoopregeling.

Twee andere voorwaarden moeten worden voldaan opdat een inkoopregeling geen koperskartel zou zijn:

- Ten eerste moeten mededingingsbeperkingen als gevolg van de collectieve inkoop beperkt blijven tot wat strikt noodzakelijk is om de efficiëntieverbeteringen als gevolg van de collectieve inkoop te realiseren; en
- Ten tweede moeten de efficiëntieverbeteringen als gevolg van de collectieve inkoop in voldoende mate aan de klanten worden doorgegeven om de mededingingsbeperkende gevolgen van de collectieve inkoop te compenseren.

Er is geen absolute drempel waarboven kan worden aangenomen dat de leden van een collectieve inkoopregeling zodanige marktmacht hebben dat de collectieve inkoop waarschijnlijk aanleiding zal geven tot onaanvaardbare mededingingsbeperkende gevolgen. Als de gezamenlijke marktaandelen van de leden niet meer dan 15% bedragen op zowel de inkoop- als de afzetmarkten, is het niettemin waarschijnlijk dat de inkoopregeling geacht wordt voldoende positieve effecten te hebben om de mededingingsbeperkingen te compenseren.

Interessant is dat de EU Commissie nu ook aanvaardt dat leden van een collectieve inkoopregeling collectieve onderhandelingsdreigementen kunnen gebruiken, wanneer zij betrekking hebben op de producten waarover wordt onderhandeld en van tijdelijke aard zijn, en worden ingetrokken wanneer de partijen hun onderhandelingen hebben hervat of een overeenkomst hebben gesloten. In dit geval kunnen dreigementen worden beschouwd als een integraal onderdeel van de collectieve inkoopregeling en als essentieel voor de goede werking ervan. Deze dreigementen vinden vaak plaats in het kader van gezamenlijke onderhandelingen met leveranciers over standaardvoorwaarden. Vaak gaat het om het dreigement de onderhandelingen of inkoop te beëindigen als de leverancier geen

• • • contrast

betere voorwaarden aanbiedt.

Concreet.

- De EU Commissie publiceerde nieuwe richtsnoeren voor samenwerking tussen concurrenten, waaronder richtsnoeren voor collectieve inkoop.
- Collectieve inkoop moet echt betrekking hebben op collectieve inkoop en mag geen verkapt koperskartel zijn.
- Collectieve inkoop moet van geval tot geval worden beoordeeld, afhankelijk van de marktmacht van de partijen op de inkoop- en afzetmarkten. Bij een gezamenlijk marktaandeel van minder dan 15% op deze markten wordt verondersteld dat er geen sprake is van marktmacht.
- Collectieve onderhandelingsdreigementen waarmee collectieve inkoop gepaard gaat, worden over het algemeen niet als mededingingsbeperkend beschouwd.

Meer weten?

- De nieuwe richtlijnen van de EU Commissie over horizontale samenwerking tussen concurrenten vind je [hier](#). De richtsnoeren voor collectieve inkoop zijn te vinden in hoofdstuk 4.